

Záróvizsga tételek
SZAKMAI TÖRZSANYAG
ELTE ÁJK Politikatudomány MA-képzés, 2022-23. tanév

1. A politikai filozófia mibenléte, klasszikus és modern felfogása, a kettő közötti feszültség problémája

- Platón (2005): Szókratész védőbeszéde. In: *Euthüprón. Szókratész védőbeszéde. Kritón*. Atlantisz, Budapest, 2005. 51–112.
- Leo Strauss (1994): Mi a politikai filozófia? *Világosság*, 1994/7. 1–25.
- John Rawls (1998): A méltányosságként értett igazságosság: politikai, s nem metafizikai elmélet. In: Huoranszki Ferenc (szerk.): *Modern politikai filozófia*. Osiris, Budapest, 174–188.
- Huoranszki Ferenc (1998): Mire jó és miről szól a politikai filozófia? In: Huoranszki Ferenc (szerk.): *Modern politikai filozófia*. Osiris, Budapest, 7–20.

2. John Rawls igazságosság-elmélete és annak libertárius, komunitárius és anti-liberális kritikája

- John Rawls (1998): A méltányosságként értett igazságosság. In: Huoranszki Ferenc (szerk.): *Modern politikai filozófia*. Osiris, Budapest, 21–34.
- Robert Nozick (1998): Elosztási (disztributív) igazságosság. In: Huoranszki Ferenc (szerk.): *Modern politikai filozófia*. Osiris, Budapest, 141–160.
- Michael Sandel (1998): A procedurális köztársaság és a „tehermentes” én. In: Huoranszki Ferenc (szerk.): *Modern politikai filozófia*. Osiris, Budapest, 161–173.
- Chantal Mouffe (2011): A politika és a politikai. *Századvég*, 2011/2. 25–47.

Mindkét tételhez felhasználható:

- Michael Sandel (2012): *Mi igazságos... és mi nem? A helyes cselekvés elmélete és gyakorlata*. Corvina, Budapest

3. A liberalizmus mint domináns ideológia Francis Fukuyama „történelem végéről” szóló elméletében, illetve az elmélettel szemben megfogalmazódott kihívások

- Francis Fukuyama (1994): *A történelem vége és az utolsó ember*. Európa, Budapest, 5–22.
- Francis Fukuyama (2022): *Liberalism and Its Discontents*. Profile Books, London, vii–xiv, 1–17.
- Patrick J. Deneen (2022): The End of Fukuyama. *Postliberal Order*, May 23, 2022. <https://postliberalorder.substack.com/p/the-end-of-fukuyama>

- Mándi Tibor (2015): Politikai gondolkodás. In: Körösényi András (szerk.): *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*. Osiris, Budapest, 13–34. <http://mek.oszk.hu/16000/16042/16042.pdf>

4. A kortárs progresszív baloldal és konzervatív jobboldal ideológiai törekvései

- Thomas Piketty (2015): *A tőke a 21. században*. Kossuth, Budapest, 11-47.
- Kováts Eszter (2019): Identitáspolitika: túlkapás vagy a dolog maga? In: Sebők Miklós – Böcskei Balázs (szerk.): *Itt van Amerika. Az amerikai politika hatása Magyarországon*. Athenaeum, Budapest, 325–338.
- Pippa Norris (2021): Cancel Culture: Myth or Reality? *Political Studies*, August 11, 2021. (online first)
- Patrick J. Deneen (2019): *A liberalizmus kudarca*. Libri, Budapest, 11–31.
- Yoram Hazony (2019): *A nacionalizmus erénye*. Századvég, Budapest, 9–20.
- Cas Mudde (2021): Populism in Europe: An Illiberal Democratic Response to Undemocratic Liberalism. *Government and Opposition*, Vol. 56. No. 4., October 2021.

5. Hogyan jellemezné a liberális demokráciákat, jelzős demokráciákat és hibrid rezsimeket?

- Gyulai Attila–Stein-Zalai Juliane (2016): Hibrid rezsimek és a szürke zóna. *Metszetek*, 2 (5) 42–59.
- Böcskei Balázs és Hajdú Nóra (2019): „Demokráciák, szürke zónák hibrid rezsimek – egyterminológiai Babel megmásítása”. In *Hibrid rezsimek*. Szerk. Böcskei Balázs és Szabó Andrea, Budapest: MTA TK PTI és Napvilág Kiadó, 17–34. https://politikatudomany.tk.mta.hu/uploads/files/Bocskei-Szabo-Hibrid_rezsimek.pdf
- Körösényi András, Illés Gábor és Gyulai Attila (2020): *Az Orbán-rezsim: a plebiszciter vezérdemokrácia elmélete és gyakorlata*. Budapest, Osiris. 1. fejezet.

6. Milyen a politikai vezetők és állampolgárok közti viszony a demokráciában? Hogyan látják ezt a különböző demokrácia-elméletek (deliberatív, episztemikus, aggregatív-pluralista vagy klasszikus demokráciaelmélet, elitista elméletek és Schumpeter)?

- Körösényi András (2019): *Manipuláció és demokrácia*, Gondolat, Budapest, 2–3. fejezetek.
- Molnár Attila Károly (2014): *A tanácskozó demokrácia és a megváltó csevegés*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Molnár Tamás Kutató Központ. Budapest, 22–45.
- James Surowiecki (2007): Bevezető; 1. A tömegek bölcsessége. In: *A tömegek bölcsessége. Miért okosabb a sokaság, mint a kevesek?* Napvilág, Budapest, 9–46.

7. Az alkotmányos rendszerek és a politika kapcsolata, feszültségei

- Antal Attila (2013): Politikai és jogi alkotmányosság Magyarországon. *Politikatudományi Szemle*, 2013/3. 48–70.
- Böcskei Balázs – Hajdu Nóra (2019): Demokráciák, szürke zónák, hibrid rezsimek – egy terminológiai Babel megmászása. In: Böcskei Balázs – Szabó Andrea (szerk.) (2019): *Hibrid rezsimek. A politikatudomány X-aktái*. Napvilág Kiadó, MTA TK PTI, 17–34.
- Jan-Werner Müller (2015): Populista alkotmányosság. Fogalmilag kizárt? *Fundamentum*, 2015/2-3. 41–49.

8. A jog mint politika(i) és a kritikai jogelmélet

- Miro Cerar (2009): The Relationship Between Law and Politics. *Annual Survey of International & Comparative Law*, 2009/1.
- Kiss Valéria (2020): Kritikai elméletek. In: Jakab András – Sebők Miklós: *Empirikus jogi kutatások. Paradigmák, módszertan, alkalmazási területek*. Osiris Kiadó, MTA TK, 233–254.

9. Ismertesse a választói magatartás és döntések három alapelméletét! Térjen ki az elméletek alapfogalmaira, a legfontosabb szerzőire és az elméletek előnyeire és korlátaira!

- Carmines, Edward G. – Huckfeldt, Robert (2003): Politikai viselkedés: áttekintés. In: Goodin, Robert E. – Klingemann, Hans-Dieter (szerk.): *A politikatudomány új kézikönyve*. Budapest, Osiris Kiadó, pp. 225–252.
- Tóka Gábor (2005): A szavazói magatartás. In: Gallai Sándor – Török Gábor (szerk.): *Politika és politikatudomány* Budapest, Aula pp. 457–477.

10. Jellemezze a magyar választói magatartás alakulását 1990 és 2022 között! Milyen korszakokra bontható választói magatartás szempontjából ez az időszak? Milyen szavazói csoportokat ismer és ezek hogyan változtak a jelzett időszakban?

- Szabó Andrea (2015): A választók. In: Körösnéyi András (szerk.): *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*. Budapest, Osiris – MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet, pp. 279–305.
- Mészáros József – Pintér József – Ragács Attila – Syi: Kilenc választás Magyarországon: A centrális erőter alakulása. In: Kolosi Tamás – Szelényi Iván – Tóth István György (szerk. 2022): *Társadalmi Riport 2022*. Budapest, TÁRKI 389–414. https://tarki.hu/sites/default/files/2022-12/389_414TRIP2022_MeszárosPinterRagacsSyi_SZINES.pdf

- Szabó Andrea (2022): A centrális erőter újragombolása: A magyar választó magatartásának alakulása 2010–2022. In: Böcskei, Balázs; Szabó, Andrea (szerk.) *Az állandóság változása. Parlamenti választás 2022*. Budapest, Gondolat Kiadó, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet, pp. 17–39.

11. Viták az Orbán-rendszer/rezsim természetéről

- Körösenyi András, Illés Gábor, Gyulai Attila (2020): *Az Orbán-rezsim*. Budapest, Osiris
- Gyulai Attila (2017): Magyarország a szürke zónában? A magyar politikai rendszer hosszú hibridizációja. In: Boda–Szabó (szerk.): *Trendek a magyar politikában 2. A Fidesz és a többiek: pártok, mozgalmak, politikák*. Budapest, MTATK PTI-Napvilág, 15–42.
- Körösenyi András (2015): A magyar demokrácia három szakasza és az Orbán-rendszer. In: Körösenyi (szerk.): *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*. Osiris, Budapest, 401–422.
- Bozóki András, Hegedűs Dániel (2017): A kívülről korlátozott hibrid rendszer. Az Orbán-rezsim a rendszertipológia tükrében. *Politikatudományi Szemle*. 2017/2. 7–32.
- Kis János (2019): Demokráciából autokráciába. A rendszertipológia és az átmenet dinamikája. *Politikatudományi Szemle*. 2019/1. 45–74.

12. A magyar pártrendszer változásai 2010 után

- Soós Gábor (2012): Kétblokkrendszer Magyarországon. In: Boda–Körösenyi (szerk.): *Van irány? Trendek a magyar politikában*. Budapest, MTA TKPTI-ÚMK, 14–108.
- Horváth Attila, Soós Gábor (2015): Pártok és pártrendszer. In: Körösenyi (szerk.): *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*. Budapest, Osiris, 249–278.
- Szabó Andrea (2022): A centrális erőter újragombolása. A magyar választó magatartásának átalakulása 2010–2022. In: Böcskei–Szabó (szerk.): *Az állandóság változása. Parlamenti választás 2022*. Budapest, Gondolat, 17–40.

13. A pártdemokrácia válsága?

- Richard S. Katz – Peter Mair (2001): A pártszervezet változó modelljei és a pártdemokrácia. *Politikatudományi Szemle*, 2001/3.
http://www.poltudszemle.hu/szamok/2001_3szam/katz.pdf
- Peter Mair (2008): The Challenge to Party Government. *West European Politics* 2008/1-2.
- Peter Mair (2023): *Ruling the Void. The Hollowing of Western Democracy*. 2. kiadás. Verso, 2023. 1., 2., 3., fejezetek, 45–140.

14. 1968 mozgalmi hulláma Nyugaton és diffúziója Kelet-Európában és Magyarországon

- Norbert Frei (2008): *1968. Diáklázadások és globális tiltakozás*. Budapest, Corvina. 29–143; 177–197.
- Weiss János (2000): Tizenkét előadás a frankfurti iskoláról és a diákmozgalmakról. Budapest, Áron Kiadó. 32–44, 58–69.
- Murai András-Tóth Eszter Zsófia (2018): *1968 Magyarországon*. Budapest, Scolar Kiadó. 66–150.
- Szabó Máté (szerk.) (2021): *1968 tiltakozási hulláma fél évszázad visszfényében*. Budapest, Bibó István Szakkollégium. 26–29, 40–46, 80–95, 117–207, 271–288.
<https://drive.google.com/file/d/1nKMkZ40z7KXe8Na56t3zR7pLJLkQ3oc9/view>

15. Kortárs mozgalmak és tiltakozások elemzése Magyarországon: módszerek és tapasztalatok

- Mikecz Dániel-Oross Dániel: Rendszerváltóktól a bulitüntetőkhöz in: Böcskei Balázs-Szabó Andrea (szerk.): *Várakozások és valóságok. Parlamenti választás 2018*. Budapest, MTA TK-Napvilág Kiadó. 223–267
- Szabó Máté (szerk.) (2013): Új politika-új tiltakozás, *Replika* 2013/3. No. 84. 49–115. http://www.replika.hu/system/files/archivum/84-05_szabo.pdf
- Mikecz Dániel-Szabó Andrea (2019): Politikai mozgalmak. In: Sebők Miklós-Böcskei Balázs (szerk.): *Itt van Amerika. Az amerikai politika hatása Magyarországon*. Budapest, Athenaeum. 268–287.
- Mikecz Dániel (2018): *A globalizációkritikus mozgalom Magyarországon*. Budapest, L'Harmattan. 13–69; 91–97; 125–130.

16. Ismertesse Amartya Sen képesség-alapú fejlődéskoncepcióját. Ennek fényében Ön szerint Magyarországon az elmúlt 20 évet a fejlődés vagy a fejlődés hiánya jellemezte?

- Amartya Sen (2011): A fejlődés mint képességfejlesztés, In: Scheiring Gábor – Boda Zsolt (szerk.): *Globalizáció és fejlődés: kritikai fejlődéstanulmányok szöveggyűjtemény*. Budapest: Védegylet – Új Mandátum Kiadó, 110–127.
- Amartya Sen (2003): *A fejlődés mint szabadság*. Budapest, Európa Kiadó.

17. Mit jelent Milanovic „politikai kapitalizmus” koncepciója? Miben különbözik a „fejlesztő állam” koncepciójától és milyen ellentmondásokkal küzd ez a fejlődési modell?

- Branko Milanovic (2021): *Egyedül a kapitalizmus. A világot uraló rendszer jövője*. Budapest, Osiris – MCC. 7–180.

- Robert Hunter Wade (2011): Az állam visszatér, In: Scheiring Gábor – Boda Zsolt (szerk.): *Globalizáció és fejlődés: kritikai fejlődéstanulmányok szöveggyűjtemény*. Budapest, Védegylet – Új Mandátum Kiadó. 382–395.
- Ha-Joon Chang–Peter Evans (2011): Az intézmények szerepe a gazdasági változásban. In: Scheiring Gábor – Boda Zsolt (szerk.): *Globalizáció és fejlődés: kritikai fejlődéstanulmányok szöveggyűjtemény*. Budapest, Védegylet – Új Mandátum Kiadó. 334–380.

18. Mit jelent a globális gazdaság politikai trilemmája Dani Rodrik alapján?

- Robert Went (2011): Gazdasági globalizáció és kozmopolitizmus. In: Scheiring Gábor – Boda Zsolt (szerk.): *Globalizáció és fejlődés: kritikai fejlődéstanulmányok szöveggyűjtemény*. Budapest, Védegylet – Új Mandátum Kiadó. 442–460.
- Dani Rodrik (2013): *A globalizáció paradoxona*. Budapest, Corvina Kiadó.

19. Narratívák, diskurzusok az Európai Unióban - milyen módszerekkel és milyen területeken vizsgálható az Európai Unióval kapcsolatos diskurzusok világa?

- Amandine Crespy (2015): Analysing European discourses. In: Lynggaard, K., Manners, I., Löfgren(eds.): *Research Methods in European Union Studies*. Palgrave Macmillan. 102–120.
- Vivien A. Schmidt (2014): Speaking to the Markets or to the People? A Discursive Institutional Analysis of the EU's Sovereign Debt Crisis. *BJPIR*: 2014 VOL. 16, 188–209. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-856X.12023>

20. Az Európai Unió percepciója Magyarországon

- Lilla Petronella Szabó and Gabriella Szabó (2022): Attack of the critics. Metaphorical delegitimation in Viktor Orbán's discourse during the pandemic. *Journal of Language and Politics*. DOI: <https://doi.org/10.1075/jlp.21068.sza>
- Göncz Borbála – Lengyel György (2021): Europhile Public vs Eurosceptic Governing Elite in Hungary? *Intereconomics* 2021, VOL. 56. no. 2. 86–90. <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2021/number/2/article/europhile-public-vs-eurosceptic-governing-elite-in-hungary.html>

21. A magyar kormányok nemzetpolitikája a rendszerváltás után

- Pesti Sándor (2006): A magyar kormányok nemzetpolitikája. In: Pesti Sándor (szerk.): *Szakpolitikák a rendszerváltás utáni Magyarországon*. Rejtjel Kiadó. 312–335.
- Kántor Zoltán (szerk.) (2013): *Nemzetpolitikai alapismeretek*. Nemzeti Közszerzői Egyetem. 139–153.

- Rákóczi Krisztián-Válint Viktória-Varga Péter (2021): *Nemzetpolitika*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem. 39–53.

22. Az erdélyi és a felvidéki magyarság helyzete, jogállása a kommunizmus bukása után

- Rákóczi Krisztián-Válint Viktória-Varga Péter (2021): *Nemzetpolitika*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem. 21–31.
- Markó Attila (2022): *A romániai magyar közösség nemzetiségi és nyelvi jogai*. Nemzetpolitikai Kutatóintézet.
- Kállay András- Mészáros András-Öry Péter-Szabó Olga (2022): *A felvidéki magyar közösség anyanyelvhasználatát szabályozó jogszabályok és érvényesülésük áttekintése*. Nemzetpolitikai Kutatóintézet.

23. Lehet-e a politika tudomány? Természet- és társadalomtudomány különbözősége: értékmentes vs. értékelő társadalomtudomány? Az értékmentesség vs. normativitás problémája.

- Szántó Zoltán (2004) Társadalomtudomány és értékítéletek. *Századvég, Új folyam* 9. évf. 32. szám (2004. 2. szám) 145–160.
- Némedi Dénes (2004): Putnam és Weber – tények és értékek. *Századvég, Új folyam* 9. évf. 32. szám (2004. 2. szám), 161–176.
- Kuhn, Thomas, S. (1984): *A tudományos forradalmak szerkezete*. Budapest, Gondolat. 1-3. és a 8-9. fejezetek
- Mannheim, K (1996): *Ideológia és utópia*. Budapest, Atlantisz. 129–220.

24. Mik a behavioralizmusnak és a racionális választások elméletének fő jellemzői? Mik a hasonlóságok, és mik a különbségek? Milyen kutatásokkal tudná bemutatni?

- Robert E. Goodin – Hans-Dieter Klingemann (szerk.) (2003): *A politikatudomány új kézikönyve*. Budapest, Osiris. 225–302.
- Downs, Anthony (1990): Politikai cselekvés a demokráciában: egy racionális modell. *Közgazdasági Szemle*. 9.szám 993–1001.
- Róbert Péter (1999): Osztály és párt Magyarországon – három választás után. *Politikatudományi Szemle*, 1. szám, 67–96.

25. Mít jelent a konstruktivista megközelítés? Milyen kutatásokkal tudná bemutatni?

- Illés Gábor, Körösenyi András és Metz Rudolf (2017): Orbán Viktor mint rekonstruktív vezető. In: Boda Zsolt és Szabó Andrea (szerk.): *Trendek a magyar politikában 2. A Fidesz és a többiek: pártok, mozgalmak, politikák*. Budapest,

Napvilág Kiadó, 110–142.

http://napvilagkiado.eu/webaruhaz/shop.product_details/2-elkeszueletben/flypage.tpl/932-trendek-a-magyar-politikaban--2/

- Körösenyi András – Illés Gábor – Metz Rudolf (2017): Kontingencia és politikai cselekvés. A politikai vezetők szerepe válsághelyzetekben. *Politikatudományi Szemle*. 1. szám 7–30.

26. A politikatudomány kvalitatív és kvantitatív megközelítésének szemléleti különbségei

- Rich, R. C., Brians, C. L., Manheim, J. B., & Willnat, L. (2018): Designing your research and choosing your methods. In: Rich, R. C., Brians, C. L., Manheim, J. B., & Willnat, L. (auth.): *Empirical Political Analysis: Quantitative and Qualitative Research Methods*. Routledge. 69–81.
- Vromen, A. (2010): Debating Methods: Rediscovering Qualitative Approaches. In: Marsch, D. & Stoker, G. (eds.): *Theory and Methods in Political Science*. Palgrave MacMillan. 249–266.
- John, P. (2010): Quantitative Methods. In: Marsch, D. & Stoker, G. (eds.): *Theory and Methods in Political Science*. Palgrave MacMillan. 267–284.

27. Az okozati kapcsolatként felfogott hatás definíciója és típusai az empirikus kutatásban

- Kellstedt, P. M., & Whitten, G. D. (2018): Evaluating causal relationships. In: Kellstedt, P. M., & Whitten, G. D. (auth.): *The Fundamentals of Political Science Research*. Cambridge University Press. 56–76.
- Johnson, J. B., Reynolds, H. T., & Mycoff, J. D. (2015): The building blocks of social scientific research: Hypotheses, concepts and variables. In: Johnson, J. B., Reynolds, H. T., & Mycoff, J. D. (auth.): *Political Science Research Methods*. Sage. 104–127.